

Actualisering beleidskaders Protestantse Gemeente Ede

Inleiding

Op 1 september 2023 is een grote wijziging doorgevoerd in de PGE: de wijken die daarvoor bestonden werden opgeheven, er ontstond één gemeente met twee vierplekken. In het verlengde hiervan werden een nieuwe Plaatselijke Regeling en een nieuw beleidsplan opgesteld, vastgesteld op 9 april 2024.

Twee hectische jaren verder is duidelijk dat er veel is bereikt, veel goed gaat maar ook aandacht nodig is op diverse punten. Separaat wordt gewerkt aan een vernieuwde versie van de Plaatselijke Regeling, dit document is bedoeld om de beleidskaders te actualiseren.

NB: Dit document is dus geen nieuw beleidsplan, het schetst in aanvulling op het beleidsplan 2024 de actuele status, invullingen en relevante bijsturingen.

Één gemeente, twee vierplekken

In het beleidsplan geeft de kerkenraad prioriteit aan het vormen van een eenheid in verscheidenheid. Vastgesteld moet worden dat dit deels (goed) is gelukt, maar nog lang niet is afgerond. Meer dan verwacht treden verschillen op tussen de gevormde vierplekken (Noord, met de voormalige wijk De Open Hof als kern; en Zuid met de voormalige wijk Beatrixkerk als kern). Vaak is dit terug te voeren op gebrekkige communicatie.

Bij de omvorming van de PGE naar één gemeente zijn twee kerkgebouwen als vierplek aangehouden: de Beatrixkerk en De Open Hof. Bewust is niet gekozen voor twee wijken: het perspectief was en is dat de vergrijzende gemeente en de toenemend beperkte financiële middelen rond 2030 leiden naar één kerkgebouw. De kerkenraad staat nog steeds volledig achter deze analyse.

Destijds is aan alle gemeenteleden gevraagd vanuit het pastoraat aan te geven bij welke vierplek zij zich (het meest) thuis voelen. Dit is geen 'harde' keus en de gevolgen hiervan zijn ook beperkt, wisselen van voorkeur is altijd mogelijk.

In april 2024 heeft de kerkenraad benadrukt dat de situatie met twee vierplekken in twee kerkgebouwen tot 2030 blijft voortbestaan. Op beide vierplekken zijn vrijwel iedere zondag vieringen. In de zomerperiode zijn er gezamenlijke vieringen en ook daarnaast wordt het aantal gezamenlijke vieringen de komende jaren iets verhoogd.

De komende jaren blijft er ruimte voor het 'eigene' van de vierplekken. Het blijkt, na het opheffen van wijken/wijkkerkenraden, af en toe wat zoeken naar de juiste wijze om tot besluiten te komen. Hieraan zal de komende periode aandacht worden besteed door de kerkenraad en colleges/raden/werkgroepen, intentie is zo helder mogelijk te communiceren naar alle betrokkenen.

Bij de omvorming naar één PGE zonder wijken in september 2023 is er voor gekozen de vierplekken met neutrale namen aan te duiden die niet verwijzen naar voormalige wijken. Vooralsnog wordt dit gehandhaafd, omdat de reden nog relevant wordt geacht: leden van opgeheven wijken ervaren een gevoel van gemis, vermeden moet worden dat zij het gevoel krijgen aan te schuiven bij een andere wijk. Bij tijd en wijle kan dit worden heroverwogen.

Pastoraat

Sinds begin 2025 zijn er twee predikanten fulltime verbonden aan de PGE, waarmee de bezetting weer op het gewenste peil is. Hoewel de predikanten ieder een accent hebben op een vierplek zijn beide werkzaam voor de gemeente als geheel. Er zijn onderlinge verschillen, hetgeen helpt bij de veelkleurigheid van onze gemeente, maar belangrijker is dat ze onderling heel goed samenwerken. Na de gewenningsperiode van de nieuwe predikant en het ziekteherstel van de andere predikant ontstaat ruimte om nieuwe initiatieven te ontplooiën voor het pastoraat in de gemeente.

Naast de predikanten vervult het ONE-team (Omzien Naar Elkaar) een cruciale rol in het pastoraat. Al snel na september 2023 heeft deze raad zich goed gevormd en het werk in de buurtkringen georganiseerd. In de buurtkringen zien gemeenteleden naar elkaar om, ondersteund door één of enkele contactpersonen worden vanuit deze netwerken ook signalen gegenereerd waar behoefte bestaat aan pastorale bezoeken. Bezoekouderlingen en -medewerkers ondersteunen de predikanten hierbij. De contactpersonen, ondersteund door postbezorgers, vervullen ook een belangrijke rol bij de distributie van het kerkmagazine Compassie.

Onder het ONE-team valt de Activiteiten groep Ouderen (AgO). Deze werkgroep organiseert periodiek (nagenoeg maandelijks) een bijeenkomst voor ouderen uit de hele gemeente, geeft daarmee mede invulling aan het ouderenpastoraat.

Ook de InspiRaad en het Bespreek het Samen toerustingsprogramma vervullen ondersteunende rollen bij het gemeentebrede pastoraat: zie hierna.

Niet alle voornemens uit het Beleidsplan 2024 zijn al volledig gerealiseerd. Zo blijft de ambitie om in samenwerking met de werkgroep Kerk en Samenleving bijeenkomsten voor ontmoeting te organiseren en ook om een grote gezamenlijke actie voor de hele gemeente te organiseren. Deels wordt dat al via andere raden/werkgroepen ingevuld.

Diaconaat

De omslag na het opheffen van de wijkdiaconieën is soepel verlopen voor de Diaconale Raad. Eendrachtig zijn de taken opgepakt door de diakenen die afkomstig zijn uit beide vierplekken. De samenwerking verloopt prima, hetgeen bijdraagt aan de voorgenomen stappen uit het beleidsplan 2024.

InspiRaad

Hoewel de kernactiviteiten van de InspiRaad zich richten op jeugd, jongeren, jongvolwassenen en gezinnen worden via het Inspiratieplein ook verbindingen gelegd met andere gemeenteleden en tussen beide vierplekken.

Het Inspiratieplein vervult een belangrijke rol in de activiteiten van de InspiRaad, veel op de doelgroep gerichte activiteiten spelen zich af tijdens deze bijeenkomsten in de Taborkerk. In de zomer van 2025 is het eerste seizoen van het Inspiratieplein geëvalueerd door de Kerkenraad. De uitkomsten zijn positief en werden overgenomen door de Kerkenraad.

Afgesproken werd het komende seizoen 2025-2026 door te gaan met deze activiteit, in beginsel telkens weer in de Taborkerk. Aangezien de primaire doelgroep gemiddeld nog beperkt aanwezig is tijdens deze bijeenkomsten, blijft hier extra aandacht aan gegeven worden.

Eredienstraat

In de Eredienstraat manifesteren zich af en toe de in het begin gesignaleerde 'culturele' verschillen tussen beide vierplekken. Bewust is, na diverse gesprekken, besloten tot één Eredienstraat teneinde aandachtspunten snel en goed te kunnen adresseren; het doel blijft immers het toewerken naar één gemeente. Wel blijft ruimte worden geboden aan aansluitende overleggen voor de vierplekken Noord en Zuid, gezien de behoeften om daar de komende jaren soms nog eigen invullingen te blijven geven.

Voortdurend wordt door de Eredienstraat nagedacht over de meest optimale invulling van de vieringen in beide vierplekken. Her en der leidt dat tot kleine bijsturingen, zodat de speciale vieringen zoals GiGA vieringen (Groeien in Geloven Allemaal) of Special Sundays niet tegelijkertijd plaatsvinden. Als reactie op de in het voorjaar 2025 gevoerde gemeentegesprekken is besloten het aantal PGE vieringen op te voeren (dus één dienst, niet gescheiden per vierplek).

Kerk en Samenleving

Deze werkgroep werd bij de omvorming van de PGE in september 2023 een belangrijke rol toegedicht: de PGE wil de deuren en ramen wijd open zetten naar de samenleving.

Beperkte bezetting van de werkgroep heeft deze ambitie naar de wat langere termijn verschoven, maar deze is zeker niet losgelaten. Zo besloot de werkgroep recent contact te zoeken met de burgerlijke gemeente om te overleggen inzake het openstellen van onze kerkgebouwen in het geval van calamiteiten.

College van Kerkrentmeesters (CvK)

Al voor de omvorming van de PGE was het CvK bezig met tamelijk ingrijpende wijzigingen op diverse gebieden, deels vanuit het perspectief van krimpende financiële middelen. Besloten was niet langer met betaalde krachten te werken op het kerkelijk bureau, maar de taken door vrijwilligers te laten uitvoeren. Het eigendom van gebouwen (kerken, pastorieën) wordt regelmatig kritisch tegen het licht gehouden; voor zover niet in eigen gebruik is het streven gericht op het verhogen van opbrengsten (vooral: huur) en het beperkt houden van kosten. Hierin past het afstoten van het kerkgebouw in Harskamp en de voormalige pastorie aan de Proosdijweg.

Diverse tegenslagen, waaronder vertrek van personeel in 2024 en spanningen tussen diverse betrokken personen in CvK en kerkelijk bureau, bezorgden het CvK een moeilijke periode, die nog niet geheel is afgesloten.

De komende periode ligt het accent – naast beheer op allerlei aspecten – op het gezond maken van de gemeente financiën (vooral: jaarlijkse exploitatie) en het (bijdragen aan het) onderzoeken van het kerkgebouw voor de toekomst (zie hierna).

Communicatie

De voornemens in het beleidsplan waren goed, maar zoals zo vaak als het over dit onderwerp gaat, bleek de praktijk weerbarstiger. Informatie wordt verstrekt, door zowel Kerkenraad als colleges/raden/werkgroepen, vooral via het Weeknieuws. Hiermee worden echter niet alle gemeenteleden bereikt en veel gemeenteleden blijven het gevoel houden niet voldoende of niet adequaat te worden geïnformeerd, bijv. over beleid of financiën. De Kerkenraad heeft recent al veel actie ondernomen om de communicatie te verbeteren (vierplekgesprekken, gemeenteavond, gemeentegesprekken, publicaties Weeknieuws) en blijft daaraan werken. Onderzocht wordt hoe de communicatie verder vorm kan worden gegeven. Doel is alle (geïnteresseerde) gemeenteleden actief te voorzien van alle relevante informatie. Hiervoor worden diverse kanalen gebruikt: website, Weeknieuws, Compassie, gemeenteavonden. Op zichzelf functioneren de verschillende redacties goed, met veelal zeer betrokken medewerkers, maar de samenhang behoeft herijking. Daarnaast moet (telkens opnieuw) worden gesynchroniseerd tussen de ideeën van ‘zenders’ en de behoeften van ‘ontvangers’.

Visie en besluitvorming, communicatie daarover en daaropvolgend gedrag

Het afgelopen jaar hebben zich spanningen en zelfs conflicten voorgedaan in de PGE. Deels zijn deze terug te voeren op verschillen in visie, maar deels ook op gebrekkige communicatie. De Kerkenraad heeft zich voorgenomen waar nodig en relevant de visie en besluiten van de Kerkenraad – die leidend is en zo nodig na het kennen en horen van de gemeente bepaald – helder te communiceren. Gemeenteleden met een andere visie kunnen zich tot de Kerkenraad wenden, die uitlegt en eventueel heroverweegt, maar dienen zich uiteindelijk te voegen naar het vastgestelde beleid en zich te onthouden van negatieve beïnvloeding van andere gemeenteleden.

Kerkenraad, organisatie

Bij de omvorming van de PGE ontstond in september 2023 een grote Kerkenraad, bestaande uit ca. 35 ambtsdragers. Om vergaderingen werkbaar te houden en niet alle ambtsdragers te veroordelen tot een zware vergaderlast, werd besloten tot een Afgevaardigden Kerkenraad (AK) met 12-14 leden. De AK bevat afgevaardigden vanuit alle colleges, raden en werkgroepen – afkomstig vanuit alle voormalige wijken van de PGE – en vergadert maandelijks. De Kerkenraad vergadert 2-3 keer per jaar, blijft verantwoordelijk voor alle belangrijke, formele besluiten.

Als reactie op de eind 2024 aan het licht gekomen spanningen heeft de AK niet meer vergaderd na februari 2025, alle vergaderingen zijn nu Kerkenraad vergaderingen. De evaluatie hiervan is voorlopig positief: de ‘andere’ Kerkenraad leden zijn meer betrokken, visies en besluiten zijn meer gedragen en het grotere aantal deelnemers doet weinig tot geen afbreuk aan de werkbaarheid van vergaderingen.

Inmiddels is duidelijk dat een relatief groot aantal ambtsdragers afscheid neemt na de zomer van 2025. Overwogen wordt niet langer met een Afgevaardigden Kerkenraad te werken, maar in de toekomst één, eenduidige Kerkenraad te hebben.

Personeel en vrijwilligers

Na de reorganisatie van het kerkelijk bureau en de oprichting van een nieuwe gemeente voor Emmaüs heeft de PGE een zeer beperkt personeelsbestand: een beheerder voor De Open Hof en een koster voor de Beatrixkerk. Overwogen wordt een assistent-beheerder aan te stellen, primair voor De Open Hof, deels om de kwetsbaarheid van personeel te verminderen, deels om het exploitatieresultaat van De Open Hof te verbeteren (verhuur).

Onverminderd zijn vele vrijwilligers onmisbaar voor het werk in onze gemeente. Die worden op vele terreinen ingezet. Ook ambtsdragers (m.u.v. predikanten) zijn vrijwilliger. Weliswaar ontvangen organisten en cantors een vergoeding, hun bijdragen zijn onmisbaar voor de gemeente.

Werving van ambtsdragers en andere vrijwilligers geschiedt voornamelijk via de gavenmakelaars en via het Weeknieuws. De gavenmakelaars beschikken over kennis omtrent gemeenteleden en kwalificaties die zij hebben; ook kunnen zij een inschatting maken wanneer deze gemeenteleden wel/niet voor een bepaalde taak zijn te benaderen. Soms worden voor een college/raad/werkgroep rechtstreeks gemeenteleden benaderd met een verzoek daarin vrijwilligerswerk te doen.

Voorgenomen benoemingen tot ambtsdrager, maar ook tot kerkrentmeester, worden – conform de kerkorde - altijd tenminste 2 keer gepubliceerd in het Weeknieuws.

De Kerkenraad streeft er naar een gezond evenwicht te hebben in ambtsdragers vanuit de beide vierplekken en ook in belangrijke raden/werkgroepen. Tegen deze achtergrond wordt bij de publicatie van vacatures soms vermeld dat bij voorkeur kandidaten worden gezocht vanuit een bepaalde vierplek. Deze ‘evenwicht’ intentie kan – of moet soms – terzijde worden geschoven indien het vervullen van een vacature op korte termijn van groot belang wordt geacht.

Ander doel is het willen betrekken van jongere generaties. Dat kan er toe leiden, vooral als kwalitatief goede invulling hiermee is gediend, dat echtelieden (of vergelijkbare relaties) worden benoemd in Kerkenraad en belangrijke colleges/raden/werkgroepen.

Kerkgebouwen en pastorieën

PGE bezit op dit moment 4 kerkgebouwen: naast Beatrixkerk en De Open Hof ook de Taborkerk en Emmaüs. De beide laatstgenoemden zijn langdurig verhuurd.

Het beleid is geformuleerd rond 2030 naar één kerkgebouw te gaan. Als stip op de horizon heeft de Kerkenraad in juli 2024 aangegeven de Taborlocatie te prefereren. Dit is echter absoluut nog niet besloten. Nader onderzoek door een nog in te stellen commissie moet uitwijzen of dit de beste optie is of dat een ander (bestaand) gebouw misschien beter is (het oorspronkelijke doel van 2025 is niet meer haalbaar). Alvorens de Kerkenraad een besluit neemt zullen de onderzoeksresultaten aan de gemeente worden gepresenteerd en bestaat de gelegenheid hierop te reageren.

Vanuit CvK perspectief is een relatief spoedige keus rond de toekomst van de kerkgebouwen gewenst, omdat dit invloed heeft op het beheer van de kerkgebouwen. Vooralsnog wordt terughoudend omgegaan met groot onderhoud.

Het CvK bekijkt regelmatig de mogelijkheden rond de twee overgebleven (voormalige) pastorieën. Aangezien hierop geen beroep wordt gedaan door de predikanten is verkoop een reële optie, mits niet geblokkeerd door een situatie van gebruik/verhuur.

Financiën

Weliswaar beschikt de PGE over een redelijke hoeveelheid financiële reserves, op jaarbasis blijft de exploitatie zorgen baren. Ondanks allerlei reeds getroffen maatregelen blijven de kosten de opbrengsten overstijgen. Op termijn holt dit de reserves uit en dat is ongewenst. Het is de verantwoordelijkheid van alle betrokkenen – Kerkenraad, raden/werkgroepen waaronder CvK; en ook gemeenteleden – om te komen tot een gezonde financiële verhouding tussen opbrengsten en kosten. Kerkenraad en CvK zullen gemeenteleden blijven oproepen hun bijdragen te verhogen (VVB, collecten, extra giften), naar draagkracht.

Samenwerking met andere gemeenten, waaronder Bespreek het Samen

De PGE staat niet op zichzelf, er is een hele wereld om ons heen, ook dichtbij met andere christelijke (PKN) gemeenten in Ede. Het streven is gericht op het goed houden en zo mogelijk nog verbeteren van deze externe relaties.

Een mooi voorbeeld is het al vele jaren succesvolle toerustingsprogramma Bespreek het Samen. Hierin vervult de PGE weliswaar een belangrijke rol, ook financieel, het programma wordt samen met andere gemeenten (o.a. Emmaüs, Katholiek Ede, Evangelisch Lutherse Gemeente Ede) vastgesteld en uitgevoerd.

Bij de omvorming van de PGE in september 2023 heeft Emmaüs er voor gekozen een nieuwe gemeente te stichten, de Protestantse Gemeente van bijzondere aard Emmaüs. Het kerkgebouw blijft PGE eigendom, wordt via een tussenstichting (OOG) verhuurd aan de PG b.a. Emmaüs. Afspraak is dat de door Emmaüs betaalde huur voldoende is om de PGE kosten voor dit gebouw te dekken. Afgezien van deze gebouw/financiële relatie wordt ook in bredere zin gestreefd naar het goed houden van de relatie met deze zuster gemeente.

Vastgesteld door de Kerkenraad tijdens de vergadering d.d. 3 september 2025